

Dan Ninoiu

EREZIA EGUMENULUI GLICHERIE

© 2016, Editura PAVCON

© 2016, Dan Ninoiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NINOIU, DANIEL-TUDOR

Erezia egumenului Glicherie / Daniel Ninoiu -
București: Pavcon, 2016

ISBN 978-606-94222-4-3

821.135.1-32

Comenzi:

Editura PAVCON, tel.: 031-100.80.70
0723.26.90.40
office@pavcon.ro
www.colectiasf.ro
www.selfcoach.ro

Această lucrare nu poate fi reprodusă, parțial sau integral, fără acordul scris al deținătorului de copyright.

Redactor: **Florentina Pavel**

Editor: **Constantin Pavel**

ISBN 978-606-94222-4-3

DAN NINOIU

EREZIA EGUMENULUI

GLICHERIE

Editura PAVCON
București, România, 2016

MULȚUMIRI

Autorul aduce mulțumirile sale persoanelor care l-au ajutat la documentarea istorică, religioasă, dar și la introducerea tuturor acestor detalii în cuprinsul prezentului roman: domnului profesor de istorie Titi Vasile, doamnelor profesoare de religie Carmen Drăgușin și Simona Copăcescu, domnului profesor de limba română Aurel Cărășel și prietenilor săi, domnii Viorel Pârligras și Mircea Liviu Goga.

Capitolul unu

Soarele își lăsă ultimele raze în urmă înaintea să se retragă după o colină liniștită, mângâind cu degetele asfințitului chipul brăzdat de timp al egumenului Glicherie.

Pe nesimțite se lăsase înserarea, iar crepuscurile de la poalele dealurilor molcome din Oltenia, din buza munților Căpățâanii, începeau să devină răcoroase. Și chiar dacă înserările nu erau la fel de reci ca pe muntele Rarăului, acolo unde părintele își avea așezământul său de monah, până la urmă un lăibărac mai grosior ori o velință tot trebuia să puie pe dânsul și aici. Așa încât nu putu decât să-l privească cu recunoștință pe tânărul diacon Ioachim și să-i mulțumească din priviri; acesta, intuind frământarea mai marelui său și cunoscându-i cusururile, se simți mânat din spate de o inspirație divină și îndată se repezi să scoată, dintr-o cămăruță austeră ce dădea în cerdac, o pătură oltenească mai călduroasă, din lână, pe care o așeză respectuos, plin de evlavie, peste mâinile și picioarele egumenului, învelindu-i-le.

— S-a cam răcorit vremea afară, părinte diacon, rosti, mai mult ca o constatare pentru sine, egumenul Glicherie.

— Întocmai, sfinția ta, iute mai coboară amu frigul dinspre munte, îi întări spusele tânărul învățacel. Bag eu seamă că nici nopțile nu mai sunt la fel de calde pe cât erau până să poposim noi aci.

Respect pentru oameni și țări

— Ehehe, curând are să vină vremea când clăcașii vor purcede să culeagă bobul de strugure din vii, rosti părintele cu nostalgie, oftând. Iar după ceea are să schiarbă zama de must și are a se face vinul; iară după ce se limpezește vinul, îndată sosește lăsatul Secului și numaidecât ce intrăm în postul Nașterii Mântuitorului, când muierile îmbracă boandele și coc cozonacii, umplând cuhnia de miroasele acestora.

Apoi, cu o voce melancolică, copleșită parcă de emoțiile gândului că în curând ochii săi vor revedea plaiurile neprețuite ale eparhiei sale, mai adăugă:

— Deh, părinte diacon, eu încă trag nădejde că până-tunce poposi-vom îndărăt, la noi acasă, la adăpostul mănăstirii Rarăului, atâta cât să apucăm să ne orânduim daraverile bisericești de toamnă. Iar astă socoteală trebuie să o fătuim până să purceadă pârdașnica de viforniță peste culmile Rarăului, ca să ne astupe drumurile.

— Socotește bine sfinția ta, dădu aprobator din cap părintele Ioachim. Neîndoios că ne vom isprăvi iute treaba pentru care ni s-a făcut poftire aice, și-apoi vom purcede cât mai degrabă spre Rarău, ca să ne îndeletnicim și cu altfel de trebi. Au mă întreb eu acum, oare nu cumva dorește sfinția voastră să se pună la scuteală de răcoare și să pășească în odăiță, la hodina trupului?

— Îngăduiește-mi doar un bob zăbavă, diacone, numai cât să mai sorb nițel din aerul acesta plin de dumnezeire de la șes, spuse egumenul, închizând ochii și umplându-și plămânii după un răsuflet îndelungat. Ascultă la un stareț bătrân și colindat prin multe locuri, nicăierea nu vei întâl-

ni un aer la fel de bogat ca aici, la întrepătrunderea dintre deal și câmpie, un aer atât de încărcat de miasmele pământului și al roadelor date în pârg.

Niciodată egumenul Glicherie nu pleca singur la drum; și mai ales la un drum ca acesta: lung, ostentiv și primejdios din cale-afară. De fiecare dată când treburile duhovnicești îl sileau să fie prezent în locuri foarte depărtate de iubitele sale meleaguri bucovinene, părintele se afla însoțit fără întrerupere de unul dintre diaconii stăreției, ales dintre cei mai vrednici în ale credinței. Părintele însoțitor avea ca misie de căpătâi să nu îl scape din ochi, ori să nu îl părăsească pe preasfințit preț de nicio clipită. Acesta trebuie să călătorească alături de sfinția sa în rădvan și să dea ascultare, într-o tăcere smerită, la voința pe care părintele stareț o manifesta, dar și să-l asculte pe acesta vorbind despre îndatoririle bisericești ori despre istoriile și credințele locurilor prin care treceau.

De bună-seamă că diaconul Ioachim fusese foarte bine instruit și povățuit într-o astfel de îndatorire și nimeni nu i-ar fi putut căuta vreodată gâlceavă pe această pricină. De bună-seamă că fusese ales datorită înclinației sale duhovnicești, pe care i-o vegheaseră încă din copilărie eremiții de la mănăstirea Hurezilor, locul în care se abătuseră ca să înnopteze în drumul lor către mănăstirea Strehaiei. Mai apoi, pregătirea și pasul către maturitatea duhovnicească și-o desăvârșise sub oblăduirea schimnicilor de la schitul Moisei, locul unde fusese nevoit să se retragă atunci când poftise să revină pe plaiurile natale, după mai mulți ani petrecuți pentru împlinirea cunoașterii tainelor Domnului, pe Muntele Sfânt, până când ajunsese să îl cunoască pe egumenul Glicherie al Rarăului.

Trecuse un an de când trupele imperiale și administrația Habsburgilor se retrăseseră de pe meleagurile valahilor de dincolo de Olt, lăsând în urma lor o lipsă de gospodărire a provinciei, ceva greu de imaginat. Absența oricărui fel de puteri conducătoare ale ținutului a însemnat o întronare a unei harababuri și a unui haos pentru toți megieșii încă rămași în provincie. Pe aceste pământuri nimeni nu mai asculta de nimeni, domnia hangerului și a fărădelegilor înlocuise vigoarea legilor scrise ale țării și acum nu mai putea exista pedeapsă pentru niciun fel de mârșăvie ori pungășeală, isprăvniceii fiind mai degrabă preocupați pentru cruțarea propriilor vieți decât să alerge după vreun bandit al codrilor.

Toate acestea se întâmplau întrucât împăratul de la Viana, simțindu-și sfârșitul aproape, se retrăsese de lângă muscali din războiul pe care aceștia îl începuseră împotriva otomanilor, chibzuind mai bine la vărsarea de sânge austriac și lăsându-l pe Munnich să se descurce cum i-o fi la îndemână cu puterea tot mai mare a dușmanilor Sfintei Cruci. Așa se face că se înțelese cu turcul, la Belgrad, fără niciun fel de ezitare, lăsându-i celui din urmă drept pradă de război ținutul valah situat între munții cei mari, Olt și Dunăre, precum și alte ținuturi sârbești, la fel de greu de controlat.

E drept că planul inițial al împăratului pentru Mica Valahie suna cât se poate de nemțește, adicătelea hărți, granițe, drumuri, apoi încădăstruirea pământului, o strângere atentă a taxelor, care a nemulțumit populația, obișnuită cu mai multă îngăduință de la ispravniciei mai puțin rigizi, dar și multe altele. Doar că ofițerii și batalioanele

trimise în teren ca să îi civilizeze pe localnici s-au trezit mai întâi fără cai, apoi fără instrumentele pe care și le aduseseră cu ei, apoi chiar fără căruțe. De la adăpostul codrului, noii supuși pândeau fiecare clipă de neatenție a cotropitorului, ca să-l lase fără cele trebuincioase, așa că, atunci când prinsese ocazia, împăratul Carol al VI-lea se spălase bucuros pe mâini de ținutul dobândit în urmă cu douăzeci de ani și l-a cedat turcilor, răsufând ușurat.

Osmanlâii, însă, nu se grăbiseră prea tare să își ia în primire peșcheșul. Sultantul Mahmud Întâiul chibzui că era mult mai bine să își rezolve întâi treaba cu moscalii decimați de ciuma ce bântuia în acel an prin Valahia Mare și, astfel, să redobândească de la acesta principatele dunărene, pe care generalul rus Munnich le ocupase încă din primăvară, pentru ca apoi să îl repună în drepturile sale pe domnitorul moldovean Grigore al II-lea Ghica. Așa se face că, alături de trupele otomane, și vodă Mavrocordat zăbovi cu armile mult și bine, bătând coclaurile Moldovei în lung și-n lat și amânându-și hotărârea de a numi Valahiei Mici vreun caimacam. De asemenea, pregetă vârtos înainte de a-și trimite slujbașii peste Olt, mulțumindu-se numai cu rarele acțiuni de observare ale cetelor de arnăuți dregătorești, acțiuni care mai degrabă întrețineau o stare de conflict în ținut, sabotând autoritatea pandurilor boierești, decât să aducă ordinea pe care domnitorul dorea s-o impună.

Știa Vodă valahul ce știa, și anume că, în cele două decenii de stăpânire austriacă, multe din cătunele valahilor se risipiseră în cele patru zări, precum firele de nisip din

sudul acestui ținut ars de soare, izgoniți dincolo de Olt de asprimea taxelor, așa încât nici boierii pământeni nu mai cunoșteau foarte bine cam câte suflete mai viețuiesc pe moșiile lor. În atari condiții, țara nu mai putea fi condusă decât de mărimile bisericesti și de cei câțiva boieri mai înstăriți; dar lucrul ăsta se făcea cu mare greutate, întrucât oamenii ce nu aparțineau pământurilor bisericesti păreau a-și fi pierdut teama de Judecata de Apoi, iară spaima lor de căpătâi rămăsese mai degrabă aceea de a nu fi călcați de lotrii cei nemilostivi.

La adăpostul codrilor de nepătruns și în lipsa vreunei stăpâniri căreia să i se supună, după ce fuseseră lăsați la vatră de ruși, aceștia nu doar că se înmulțiseră peste măsură, dar se înrăiseră într-atât încât până nici convoaiele cu odoare sfinte ori daniile ale episcopiei Râmnicului nu mai scăpau neprăduite. Ierarhul Climent însuși ajunsese să îi compare pe acești tâlhari cu niște mercenari, și nu uita să spună că înainte de a ajunge să jefuiască bunurile sfintei biserici, tâlharii codrilor au fost ba simbriașii habsburgilor, ba ai muscalilor, atrăgând asupra-le mânia întregii suflări creștine. Nu o singură dată se întâmplase ca preoții parohi să facă slujbe de afurisenie la adresa acestora, declarându-i pe lotri drept oameni fără credință, nebotezați stăpâniți de diavol și născuți din păcatul preacurviei, negându-le astfel proveniența creștină.

În plin tumult al acelor ani, în care țările dunărene și cele din Balcani se construiau și se demolau mai repede decât ar ajunge un călăreț din Țara Loviștei până la târgul Bucureștilor, și asta fără a face vreun popas, egumenul Glicherie fusese chemat degrabă de către episcopul Strehaiei

tocmai ca să săvârșească slujba de risipire a întunericului adus de metehnele și lucrurile soldaților austriacului. Înalta față bisericească socotea că soldații imperiului lăsasera în urma lor multe urgii, ba încă mai adusesera cu ei și ciurma care secerase mii de vieți, de prin ambele Valahii, cu un an mai devreme. Asta deși preoții Olteniei reușiseră să îi convingă pe enoriași că molima ce îi năpădise și le ucisese pruncii nu fusese altceva decât pedeapsa divină aruncată de Dumnezeu asupra tuturor oamenilor, pentru păcatele lor, căci prea mult se înrăise lumea prin părțile astea ale țării și prea puțină ascultare mai dădea cuvântului Domnului, pe la a cărui casă ajunseseră să treacă o dată în an. *"Așa cum oamenii și-au întors fața de la dreapta credință și de la biserică"*, obișnuiau să spună preoții prin toate predicile, *"tot astfel și Dumnezeu își va întoarce fața de la oameni și îi va lăsa pradă poftelor diavolului, care-i va arde veșnic în focul Iadului."*

Această nouă cale pe care o urmau preoții în propovăduirea îndrumărilor bisericesti nu a făcut decât să crească temerea oamenilor că își vor găsi sfârșitul în cazanul cu smoală încinsă al Iadului, împunși în moalele capului de dinții ascuțiți ai furcii lui Scaraoțchi. Sentimentele acestora de neliniște au fost hrănite și de zvonurile alarmiste, caracteristice acelor vremuri, răspândite de bătrânii fiecărui sat în parte, care spuneau că Apocalipsa și ziua Judecății de Apoi este tot mai aproape, mai ales după ce văzuseră timp de câteva nopți un roi de stele pe cer, cu o coadă în urmă-i cât jumătate din bolta cerească, și care până la urmă a dispărut. Era limpede că oamenii plecau mult mai ușor urechea la tot felul de profeții și izvodiri astrologice, așa

că ajunseseră să se încreadă tot mai puțin în puterea credinței ori în cuvântul bisericii și, de cele mai multe ori, mai ales când boleau, mergeau să se caute cu leacuri băbești, descântece ale țigăncilor ori doftorii cumpărate de la spițerii din târguri. Și uite-așa se făcea că în acele vremuri mintea oamenilor se umplea cu tot felul de idei năstrușnice, apucături diavolești și alte convingeri, condamnate aspru de către biserică și considerate de înalții prelați drept erezii. De ce le socoteau astfel? Dacă ar fi să dăm ascultare diriguitorilor bisericii, ideile cele noi aduse pe pământurile valahe de străini, precum și convingerile acestora, erau convicțiuni greșite, care veneau într-o totală nepotrivire cu dogmele ortodoxe. Așa că marea teamă a episcopului Strehaiei era ca aceste noi viziuni să nu îi scape de sub control și să se împrăștie peste tot, să ajungă să influențeze gândirea celor care-i înconjurau pe toți acești primenitori, și mai ales ca acest mod de gândire să nu apuce să se statornicească pentru o perioadă îndelungată în mintea, obiceiurile și deprinderile locuitorilor de pe meleagurile fostei cetăți de scaun a voievodului Radu Mihnea.

Prin lumea monahală a Olteniei i se dusesese vestea egumenului Rarăului ca fiind un strașnic mărturisitor, mai ales după ce săvârșise astfel de slujbe, în urmă cu mulți ani, la mănăstirea Galatei a Iașiului, la chemarea egumenului Nectarie, însă, până la deschiderea granițelor ținutului dintre Olt și Banatul Severinului și până la revenirea la matcă a episcopiei Râmnicului de sub tutela mitropoliei de Karlowitz, niciuna dintre înaltele fețe bisericesti nu putuse face nimica pentru a-l aduce pe părintele și pe

aceste plaiuri. În plus, niciunul dintre monahii de frunte dintre cei noi, aceia cu învățătură deprinsă pe parale grele pe la Patriarhia Ierusalimului, nu izbuteau să facă mărturisirile așa cum știa a le face egumenul. Asta, deși slujbele pe care le ținea acesta nu erau dintre cele mai greu de descurcat, totuși niciunul dintre părinții mai tinerei care asistau la ele nu erau în stare să țină ritmul și pasul cu părințele. Și tot din astă cauză, Glicherie manifesta o preocupare și o îngăduință aparte față de cei tineri, încercând să îi îndrume cu căldură spre cât mai buna lor cunoaștere.

Zadarnice toate aceste însă. Atunci când auzeau citirea molitvelor de către părintele Glicherie, precum și a intonației vocii acestuia atunci când le rostea, învățăceilor strânși dimprejurul său dintr-odată începeau să le tremure picioarele și să li se înmoaie, chipurile li se albeau ca varul, iar trupurile li se îndoiau din mijloc. Orice cuvânt ar fi dorit tinerii ucenici să rostească atunci, nu puteau, se pomeneau cu ele că le rămâneau nerostite, încremenite între dinți, sugrumate parcă de o forță exterioară aflată peste puterea lor de înțelegere. Dintr-odată se simțeau cuprinși de o stare de greață care îi făcea să se înece, ca și cum o mână nevăzută le-ar fi îndesat pe gât un nod ce le oprea respirația și le provoca spasme cumplite.

Apoi, după încheierea slujbei, toți cei de față spuneau că în acele momente erau trecuți de o mare spaimă, care le paraliza pe dată mușchii corpului și ai brațelor. Pe neașteptate acestea începeau să le atârne blege, rămase fără niciun fel de vlagă în ele, iar ei se simțeau atât de vlăguiți de puteri încât nici să pășească pe picioarele lor ori să își

Re miște mâinile nu mai erau în stare. Cu toate astea mintea le rămânea întreagă și realizau că sunt încremeniți, fără posibilitatea de a se mișca, însă puteau simți cum îi treceau transpirațiile reci, cum le creștea starea aceea de neliniște și de tulburare pe care doar un pericol apropiat ar putea-o provoca. Era acea stare de teamă în fața necunoscutului pe care subconștientul le-o turna în minte ca pe o licoare otrăvită, puțin câte puțin, în timp ce le născocea acestora o lume plină de felurite primejdii, de balauri ce scuipă foc ori de căpcăuni mâncători de oameni. Iar bieții de ei ședeau fără apărare în fața acestor întâmplări grozave ce li se derulau prin fața ochilor, și care le puteau aduce pieire sigură în lumea pe care abia apucaseră să o zărească preț de câteva clipe. Mulți dintre ei simțeau că și-ar fi dorit ca mai degrabă pereții lăcașului Domnului să se prăvale îndată peste ei și să îi acopere, ascunzându-se cât mai adânc sub dărâmături, doar-doar vor putea să scape de acele lighioane înfricoșătoare odată pentru totdeauna.

Mai spuneau acei învățați că simțeau în acele momente o trebuință de a se lăsa la podea, moleșiți, și de a închide ochii ca într-o așteptare vinovată și resemnată a recunoașterii păcatului original, copleșiți fiind de slăbiciunea trupului lor din oase și carne în fața atotputerniciei divine, fapt căruia nu i se puteau cu niciun chip opune. Atâta doar că, profitând de vremelnica nevolnicie a trupului, picioarelor și brațelor, spiritul începea să perceapă semnele de dincolo de trup cu o iuțeală nebunească și se pornea să lucreze intens, ca un mecanism ce răbufnește după o lungă lăncezeală și intră direct la acțiune, căutând salvarea, cău-

tând ieșirea, căutând acele fire de iarbă ale înecatului. Tot felul de gânduri le răsăreau atunci părinților în capete, gânduri care începeau să îi cuprindă și să îi învăluie, învălmășindu-se și întrupându-se unele dintr-altele, toate cioturi, frânturi, crâmpeie, însă niciunul încheșat îndeajuns pentru a putea fi urmărit. Ba unele dintre ele erau chiar ridicole și picau total anapoda, fiind profund nepotrivite clipei, evitând simplitatea și curățenia unei gândiri eclesiaste, dogmatice. În tot răstimpul slujbei, mintea diaconilor era singura ce le rămânea trează și fixată la toate amănunțele dimprejurul lor, înțelegând și reținând totul, ca un burete uscat; privirea li se fixa pe existența unui punct sau a unui obiect obsedant pe care nu aveau să îl uite nicicum, și își sprijineau întreaga lume pe acel lucru. Totul începea apoi să se miște și să se învârtă în jurul lui, ca prins în centrul unui vârtej amețitor. Imaginile slujbei continuau să li se deruleze astfel prin fața ochilor, cu o încetineală agonizantă, urcând parcă dinspre negura vremilor trecute înspre prezentul clar și luminos care îi cuprindea și în care își duceau existența.

Și numai atunci când buzele lor atingeau, cu mișcări scurte și dese, engolpionul de argint, cu chipul Mântuitorului, pe care îl purtau la gât, alături de mătaniile și mânecutele hărăzite, abia atunci ochii li se deschideau și întreg corpul li se înviora pentru câteva clipe, iar picioarele li se puneau mecanic în mișcare. Sărutau atunci engolpionul cu aviditate, în grabă, ca și când cineva i-ar fi zorit cu vreo plecare spre destinații îndepărtate, cuprinși de un puternic sentiment religios, sau parcă ar fi căutat să își asigure rezerve de credință pentru un răspas cât mai